

О. А. Карапетян,

слухач магістратури кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування,
Національний університет охорони здоров'я України імені П. А. Шупика

ORCID ID: 0000—0002-4187-0315

З. В. Гбур,

д. держ. упр., професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування,
Національний університет охорони здоров'я України імені П. А. Шупика

ORCID ID: 0000-0003-4536-2438

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.16.77

РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В ФОРМУВАННІ ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА ДЕРЖАВИ

O. Karapetian,

Master's student of the Department of Healthcare Management and Public Administration,
Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Z. Hbur,

Doctor of Sciences in Public Administration,

Professor of the Department of Healthcare Management and Public Administration,
Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

THE ROLE OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FORMATION OF A DEMOCRATIC SOCIETY OF THE STATE

Глобалізаційні зміни та структурні перетворення в соціально-економічному та політичному житті зумовлюють активізацію пошуку нових шляхів розвитку й формування демократичних відносин у контексті публічного адміністрування.

У роботі розглянуто наукові підходи до визначення суті концепції "публічне адміністрування". У цьому контексті досліджено, що органи влади та місцевого самоврядування як представники публічного адміністрування по суті є інституцією, що уповноважена громадянською перетворювати та узгоджувати суперечливі інтереси, настрої та запити суспільства в нормативно-правову систему, прозору публічну політику та ефективні й виправдані амбітні національні стратегії. З'ясовано, що в умовах поглиблення інтеграційних процесів та зобов'язань держави перед міжнародною спільнотою, концепція публічного адміністрування набуває багаторівневої інтегрованої структури управління (на національному, регіональному, місцевому та корпоративному рівнях), яка на засадах відкритості поєднує відповідні принципи, механізми, методи та інструменти реалізації своєї мети. Визначено, що принципи публічного адміністрування повинні базуватись на фундаментальних класичних принципах демократії, у свою чергу формування новітніх принципів публічного адміністрування, які запропоновано у роботі, сприяють розбудові демократичного суспільства держави. Так, класичними принципами публічного адміністрування є: верховенство права; системність; демократичність; об'єктивність; субсидіарність; соціальна справедливість; службова співпраця; ефективність; зворотній зв'язок. Запропоновано до новітніх принципів формування системи публічного адміністрування відносити принципи: синергії, інклюзії, інноваційності, інновативності, принципи agile, бенчмаркінгу, інтерактивного комунікаційного зв'язку, контролінгу. Розглянуті принципи по своїй суті є пов'язаними між собою, вони доповнюють один одного, а тому повинні застосовуватись виключно у комплексі задля забезпечення максимально-ефективного результату — сталого розвитку соціально-економічних відносин на засадах розвинутого демократичного суспільства.

Globalization changes and structural transformations in the socio-economic and political life determine the intensification of the search for new ways of development and formation of democratic relations in the context of public administration.

The paper considers scientific approaches to defining the essence of the concept of "public administration", in this context it is investigated that the authorities and local governments as representatives of public administration is essentially an institution authorized by the public to transform and reconcile conflicting interests, attitudes and demands of society. legal system, transparent public policy and effective and justifiably ambitious national strategies. It was found that in the context of deepening integration processes and obligations of the state to the international community, the concept of public administration acquires a multilevel integrated governance structure (at national, regional, local and corporate levels), which combines relevant principles, mechanisms, methods and tools to achieve their goals. It is determined that the principles of public administration should be based on the fundamental classical principles of democracy, in turn, the formation of the latest principles of public administration, which are proposed in the work, contribute to the development of a democratic society. Thus, the classical principles of public administration are: the rule of law; systematicity; democracy; objectivity; subsidiarity; social justice; official cooperation; efficiency; Feedback. It is proposed to include the principles of synergy, inclusion, innovation, innovation, principles of agile, benchmarking, interactive communication, controlling as the newest principles of formation of the system of public administration. The principles considered are inherently interconnected, they complement each other, and therefore should be applied exclusively in combination to ensure the most effective result – sustainable development of socio-economic relations on the basis of a developed democratic society.

Ключові слова: публічне адміністрування, демократія, суспільство, держава, принципи, влада, громадськість, комунікації.

Key words: public administration, democracy, society, state, principles, power, public, communications.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Результативність публічного адміністрування сьогодні піддається дедалі більшій критиці як з боку громадського сектору, так, власне, і з боку політичного, оскільки вектор суспільних цінностей наразі направлений на демократизацію суспільства та посилення ролі громадянина у країні, який вимагає до себе поважного ставлення з боку чиновників та суб'єктів публічного адміністрування. Посилення свідомості та самоідентифікації української нації зумовлює структурні зміни в підходах до управління процесами у державі, однак, наразі все ще відчутними є кризові явища у суспільстві, підтвердженням тому слугують результати Звіту Global Competitiveness Index [20], який щорічно складає Євразійський інститут конкурентоспроможності та консалтингова компанія Strategy Partners, за 2019 р., відповідно до яких Україна посіла 85 місце зі 140 у рейтингу глобальної конкурентоспроможності економіки, що погіршило її позиції на 2 пункти у порівнянні з 2018 р.. При цьому пильну увагу привертає показник "Соціальний капітал", за яким Україна посідає критичне 118 місце, що яскраво демонструє високу напругу у взаємній довірі у суспільстві та довірі до інститутів влади. У цьому контексті актуалізуються питання трансформаційних зрушень у публічному адмініструванні та визначення його ролі у формуванні демократичного суспільства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню теоретичних та практичних положень розвитку публічного адміністрування присвячено праці Я.І. Арабчука [1]; А.В. Баровської [2]; К.В. Бондаренко [3]; О. Бобровської [4]; К.Л. Бугайчук [5]; В.М. Венгер [7]; В.Г. Воронкової [8] та інших вчених. Враховуючи вагомий внесок наукової спільноти у вивчення засад публічного адміністрування, актуалізується питання поглиблення досліджень теоретичного та практичного визначення ролі публічного адміністрування у формуванні демократичного суспільства держави.

МЕТА СТАТТІ

Головною метою цієї роботи є дослідження теоретичного та практичного визначення ролі публічного адміністрування у формуванні демократичного суспільства держави.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

В актуальних умовах глобалізаційних змін та структурних перетворень в соціально-економічному та політичному житті, українське суспільство знаходиться на етапі пошуку нових шляхів розвитку й формування демократичних відносин, оскільки монополізований підхід до управління державними активами, який склався істо-

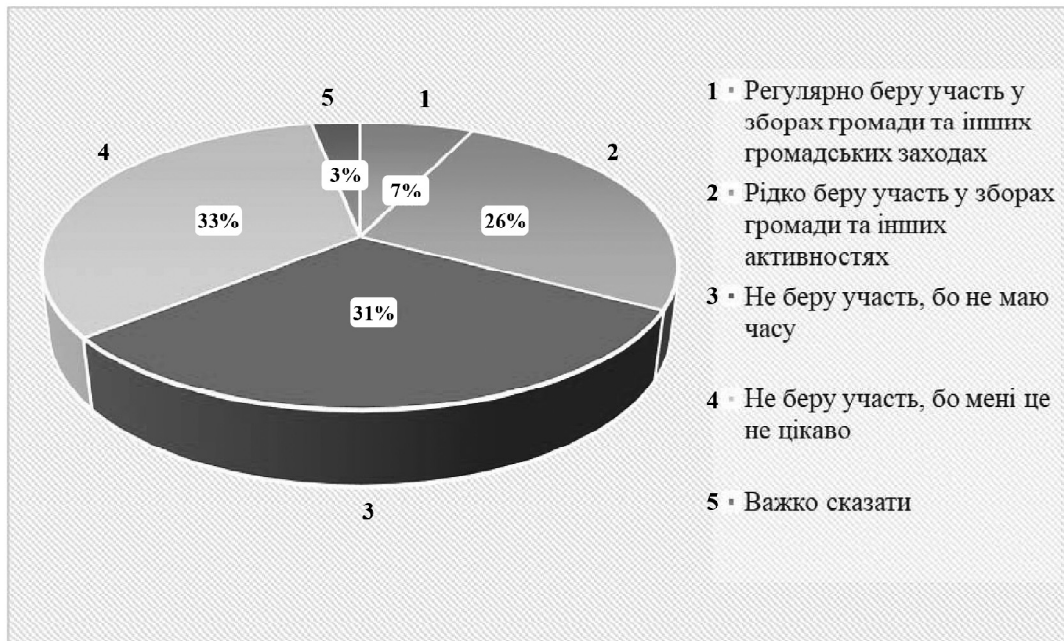

Рис. 1. Результати національного опитування щодо громадського залучення

Джерело: [13].

рично, та перейшов у спадок від радянської доби, доводить свою неефективність через високий рівень зношеності основних фондів, низьку якість послуг та дефіцит бюджетного фінансування. Ця система відзначається своєю суперечливістю, незавершеністю, вона є громіздкою і найголовніше — відірваною від людей, через що існуюче державне управління фактично стало гальмом у проведенні соціально-економічних і політичних реформ. Підтвердженням неефективності сучасного публічного адміністрування стало проведене у 2020 р. компанією Info Sapiens у рамках програми "Долучайся" (USAID/ENGAGE) національне опитування щодо громадського залучення, яке продемонструвало кризу та апатію громадської активності українців [13] (рис. 1).

Відповідно до результатів опитування лише 7% українців беруть участь у зборах громади та інших громадських заходах, тому наразі залучення громадськості до проблем публічного адміністрування є досить трудомістким завданням через повну апатію та недовіру громадян, разом із тим сьогодні це єдиний потужний важіль трансформаційних зрушень у суспільстві, оскільки соціальна активність формується із ростом та дією демократичних принципів.

Міжнародне визнання й підтримка України на світовій політичній арені вимагають кардинальних змін, які призведуть до прогресивної та ефективної диверсифікації інфраструктури державного менеджменту за допомогою залучення до управління суспільно-значимими проектами громадськості та бізнесу. У свою чергу таке публічне адміністрування є локомотивом формування демократичного суспільства держави.

Розглядаючи характерну суть публічного адміністрування у контексті поглиблення демократичного принципу, варто відзначити відсутність у наукових колах єдиного підходу до тлумачення дослідженого поняття. К.Л. Бугайчук у своєму дослідженні поняття "публіч-

не адміністрування" акцентує увагу на відображенні внутрішніх процесів управління всередині публічної адміністрації й надає власне розгорнуте визначення дослідженій дефініції — "регламентована законами й іншими нормативно-правовими актами система організуюча, владно-розпорядча діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, яка спрямована на впорядкування їх організаційної структури, планування, підготовку, розробку та реалізацію управлінських рішень, організацію діяльності апарату управління, здійснення документального, інформаційного, кадрового, психологічного забезпечення їх повсякденної діяльності з метою суспільно-корисних цілей і самої мети створення та діяльності відповідного суб'єкта адміністрування" [6, с. 43]. Очевидним є підхід науковця до виокремлення в рамках визначення діяльності суб'єкта публічної адміністрації

Діаметрально протилежної думки дотримується Н.О. Шура, наголошуючи якраз на зовнішній функції публічного адміністрування — "публічне адміністрування є процесом реалізації владних функцій органами державної влади та місцевого самоврядування, який забезпечує ефективну взаємодію останніх із представниками громадянського суспільства та створює умови для функціонування влади як публічної категорії" [19, с. 261].

У глосарії Програми розвитку ООН представлено два взаємопов'язаних визначення дефініції "публічне адміністрування":

1) Цілісний державний апарат (політика, правила, процедури, системи, організаційні структури, персонал), що фінансується за рахунок державного бюджету і відповідає за управління і координацію роботи виконавчої гілки влади та її взаємодію з іншими зацікавленими сторонами в державі, суспільстві та зовнішньому середовищі;

2) Управління та реалізація різних урядових заходів, що пов'язані з виконанням законів, постанов та рішень

Таблиця 1. Визначення принципів публічного адміністрування

№ з/п	Принцип публічного адміністрування	Науковці							
		К.В. Бондаренко [3]	О.Ю. Бобровська, А.С. Зеніна-Белченко [4]	К.Л. Бугайчук [5]	О.М. Замрій [12]	В.Л. Тодосійчук [17]	Л.С. Чернова [16]	Н.О. Шура [19]	С.К. Харічков [18]
1	Верховенство права	+	+	+	+	+	+	+	+
2	Системність	+	+	+	+	+	+	+	+
3	Демократичність	-	+	-	+	-	-	+	-
4	Не зловживання владою	-	-	-	+	-	-	+	+
5	Субсидіарність	+	-	-	-	-	-	+	+
6	Динамічної ієрархічності	-	-	-	-	-	+	-	-
7	Незворотності змін як фактор розвитку і становлення	-	-	-	-	-	+	-	-
8	Об'єктивність	+	-	+	+	-	-	+	+
9	Соціальна справедливість	+	-	+	+	+	-	-	-
10	Відносності і самонормування	-	-	-	-	-	+	-	-
11	Пропорційність	-	-	-	-	-	-	+	+
12	Універсальності і безперервності самоорганізації	-	-	-	+	-	+	-	-
13	Службова співпраця	+	-	-	+	-	-	+	+
14	Пріоритет державної політики	+	-	-	-	-	-	+	-
15	Централізм на демократичній основі	+	-	-	-	+	-	+	-
16	Ефективність	-	-	-	+	+	-	+	+
17	Єдине вікно	+	-	-	-	-	-	+	+
18	Зворотний зв'язок	-	+	+	-	-	-	+	-
19	Синергія	-	-	-	-	-	+	-	-

уряду та управління, що пов'язане з наданням публічних послуг [9].

Резюмуючи наведені трактування поняття "публічне адміністрування", можна виокремити основні засади феномену дослідженої категорії — це взаємопов'язана система взаємовідносин, спрямованих на досягнення єдиної мети — сталий розвиток за відповідними соціальними, економічними та політичними напрямками. Органи влади та місцевого самоврядування як представники публічного адміністрування, по суті, є інституцією, що уповноважена громадськістю перетворювати та узгоджувати суперечливі інтереси, настрої та запити суспільства в нормативно-правову систему, прозору публічну політику та ефективні й виправдані амбітні національні стратегії. Таким чином індивідуальні потреби особистості трансформуються у стан "загального блага". Тобто публічне адміністрування соціальними, економічними та політичними процесами має багаторівневий характер: національний, регіональний, місцевий та корпоративний рівні.

Інтегрованими показниками ефективності функціонування публічного адміністрування є рівень довіри громадян до органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та позитивні тенденції, підтверджені результатами чергової оцінки системи державного адміністрування України за базовими показниками SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management), оскільки кожна держава зацікавлена у формуванні та діяльності таких органів влади, які відповідають її національній політиці й підтримуються більшістю населення [17, с. 88]. Тому, в умовах поглиблення інтеграційних процесів та зобов'язань держави перед міжнародною спільнотою, концепція публічного

адміністрування дійсно набуває багаторівневої інтегрованої структури управління, яка на засадах відкритості поєднує відповідні принципи, механізми, методи та інструменти реалізації своєї мети. Принципи публічного адміністрування повинні апіорі базуватись на фундаментальних класичних принципах демократії, зокрема, поділу влади; виборності основних органів державної влади; плюралізму; гласності; рівності; забезпечення інтересів більшості при гарантуванні прав меншості відстоювати власну позицію, відігравати свою роль у суспільному житті; незалежного контролю. Водночас інтегровані доміанти публічного адміністрування є безпосередніми факторами розвитку демократичного суспільства, механізмом його вдосконалення та актуалізації до вимог часу. Принципи фактично є індикаторами сутності, змісту та реальності процесів публічного адміністрування.

Необхідно відзначити, що нині у науковому колі не сформувалось єдиного погляду на принципи публічного адміністрування (табл. 1).

Отримані результати наукових досліджень свідчать про перевагу класичних принципів публічного адміністрування, які мають на меті формування якісної системи, зокрема, принципи верховенства права, системності, не зловживання владою, об'єктивності, соціальної справедливості, службової співпраці, централізм на демократичній основі, принцип єдиного вікна та зворотного зв'язку. О.М. Замрій поділяє принципи публічного адміністрування на загальні та специфічні, які було введено до українського законодавства у зв'язку з ратифікацією Верховною Радою України Європейської Хартії місцевого самоврядування: "гласності; колегіальності; поєднання місцевих і державних інтересів; виборності;

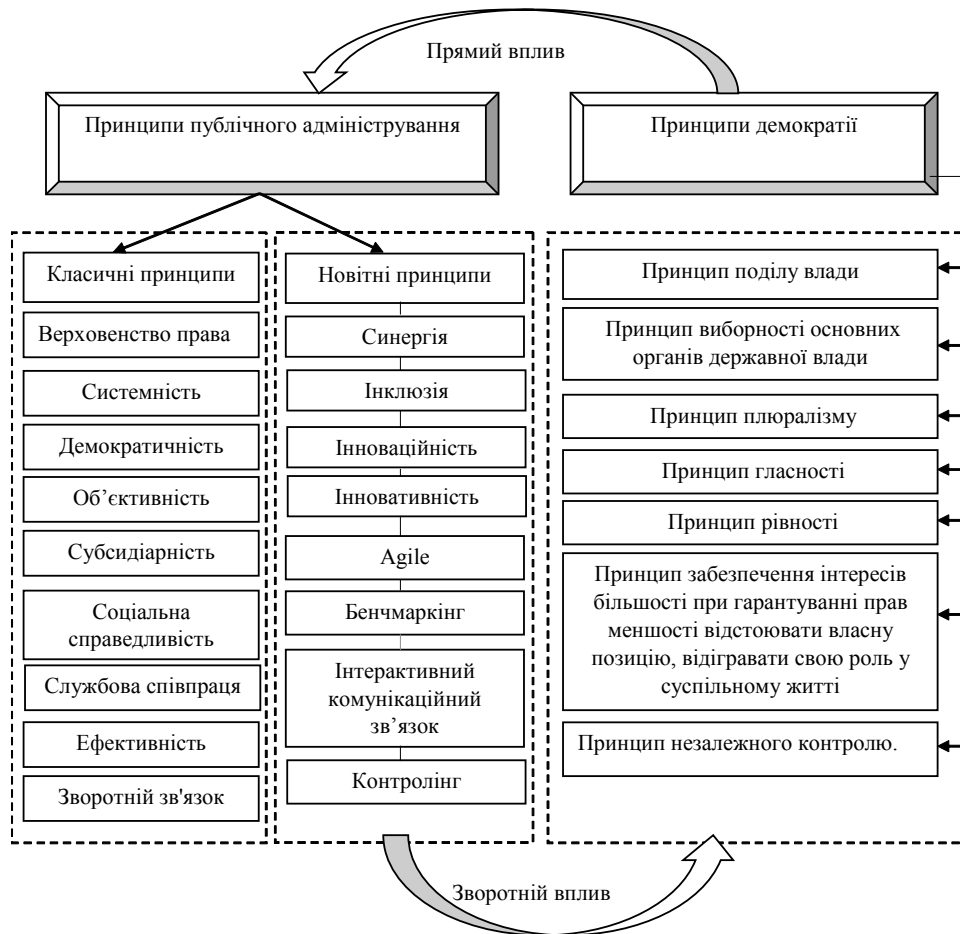

Рис. 2 Взаємозалежність принципів публічного адміністрування та демократичного розвитку суспільства

народовладдя; законності; правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених законодавством; підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб; державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування; судового захисту прав місцевого самоврядування" [12, с. 59]. Формування демократичного суспільства держави потребує інноваційного та актуального підходу, що передбачає відповідність реаліям сьогодення, які відзначаються високим рівнем турбулентності, поступовою цифровізацією практично всіх секторів соціально-економічного життя та поглибленням діджиталізації. Крім того, зобов'язання, які Україна взяла на себе, підписавши Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, актуалізують необхідність доповнення концептуальної суті публічного адміністрування у контексті його європеїзації та, відповідно, демократизації.

У цьому контексті слушним є виокремлення принципів гармонізованого керованого розвитку; раціонального сполучення міжсекторального співробітництва з конкуренцією за муніципальні ресурси; корпоративний підхід; відкритість влади та співучасть громадян в управлінні; постійний розвиток органів муніципального управління [4].

Крім того, підтримуємо думку В.М. Венгер щодо необхідності застосування принципу "доступності" під час вдосконалення системи публічного адміністрування,

який розглядається "як забезпечення фактичної можливості кожної особи звернутися до органу публічної влади за отриманням певної публічної послуги або з іншими питаннями, вирішення яких належить до повноважень цього органу" [7, с. 35]. При цьому сам принцип доступності повинен бути реалізований через відповідні вектори — інформаційний, організаційний та комфортний. Тобто принцип доступності у питанні публічного адміністрування та децентралізації влади має носити інклюзивний характер.

Реалізація принципів публічного адміністрування є важелем вирішення соціально-економічних та політичних питань із максимальним залученням громадян до їх обговорення, що в результаті значно розширює демократизації українського суспільства, тому пропонуємо виокремлювати такі принципи публічного адміністрування, поділяючи їх на дві групи:

1. Класичні принципи публічного адміністрування: верховенство права; системність; демократичність; об'єктивність; субсидіарність; соціальна справедливість; службова співпраця; ефективність; зворотній зв'язок.

2. Новітні принципи публічного адміністрування — синергія, інклюзія, інноваційність, інновативність, принципи agile, бенчмаркінг, інтерактивний комунікаційний зв'язок, контролінг (рис. 2).

1. Синергія (або принцип win-win) — співробітництво в рамках публічного адміністрування органів влади, місцевого самоврядування, громадськості та зацікавле-

них сторін з метою сталого соціально-економічного та політичного розвитку на засадах спільної волі, має на меті цілепокладання (співпраця заради досягнення певної мети), а значить і системність явища. Головним ефектом принципу синергії є отримання переваг для всіх сторін проєкту, а також диверсифікація самої синергії за областями публічного адміністрування — виробничій, фінансовій, ресурсній, інвестиційній, торговій, управлінській, кадровій, інформаційній, технологічній, інноваційній. Позитивний синергетичний ефект сприяє розбудові демократичного суспільства, оскільки масштаб його прояву охоплює всі сторони проєкту, а не вибірково.

2. Інклюзія — концепція інклюзивного розвитку передбачає, що кожен суб'єкт соціально-економічних відносин є важливим, унікальним та цінним для суспільства і має всі можливості, щоб задовольнити свої потреби. Відповідно до стратегії сталого розвитку України до 2030 року [15], стратегічною ціллю № 1 стало "Сприяння інклюзивному збалансованому низьковуглецевому економічному зростанню та життєстійкій інфраструктурі". Соціально-економічна інклюзія виступає стратегічно важливою метою, в рамках реалізації публічного адміністрування, набуття свободи, подолання нерівності та формування високого рівня якості життя громадян України в усіх областях. Публічне адміністрування за принципом інклюзії передбачає надання вільного доступу до вирішення проблем розвитку країни та її регіональних та місцевих проблем усіх верств населення — від забезпечення фізичної можливості до реалізації ментальної потреби волевиявлення. У цьому контексті важливою є ефективна та рівноправна взаємодія всіх суб'єктів управління територією (на трьох рівнях — національному, регіональному, місцевому): органів виконавчої влади, органів самоврядування, бізнес-структур та громадських об'єднань, які покликані виконувати різні функції з метою надання інклюзії кожному процесу суспільного життя — регулюючі (адміністративні), економічні, політичні, соціальні, інформаційні, екологічні, культурні, контрольні функції виконують органи влади; інформаційну функцію, яка проявляється в наданні вільного доступу громадян до необхідної інформації (економічної, політичної, екологічної, соціальної) покликані реалізовувати громадські об'єднання, крім того, вони мають брати безпосередню участь у розробці соціально значущих проєктів, тому інформаційна функція зумовлює виникнення похідних функцій — опозиційної, захисної та виховної, які забезпечують розширення інклюзивності та демократичності у політичних програмах органів влади. Ці функції є важелями децентралізації влади та демонополізації суспільно важливих об'єктів інфраструктури та економіки в інтересах громадянського суспільства. До того ж представники громадськості покликані підвищувати політичну та юридичну грамотність громадян

Економічні, соціальні та кадрові функції в межах публічного адміністрування виконують підприємницькі структури, які на засадах інклюзії забезпечують робочими місцями всіх, без виключення, громадян країни, реалізують їх інтелектуальний потенціал, досвід, залучають ресурси з метою створення соціально-відповідального бізнесу для сталого еконо-

мічного розвитку країни та розвитку демократичного суспільства.

3. Інноваційність — впровадження креативних ідей у методологію та технологію публічного адміністрування, з метою покращення взаємодії органів влади та громадян; органів влади та бізнесу; підвищення ефективності роботи власне бізнес-структур; і як результат — підвищення ефективності взаємодії бізнесу та громадян. Зокрема, інноваційними проєктами публічного адміністрування, які зробили вклад у розбудову демократичного суспільства країни, стали інформаційно-комунікаційна технології, як електронне урядування — е-декларування, сервіс сплати послуг ЖКГ, Мережева робота центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП); система держзакупівель "Prozorro"; підписання BEPS — протидія розмивання податкової бази; створення антикорупційних інститутів. Таким чином, у рамках принципу інноваційності публічного адміністрування, ми можемо виділити окремо і принцип діджиталізації, оскільки Уряд країни взяв курс на зменшення цифрового нігілізму суспільства через критично низький базовий рівень цифрових навичок громадян країни, враховуючи при цьому, що ще у 2011 році ООН визнала вільний доступ до Інтернету як фундаментальне цифрове право людини. Дійсно, цифрова грамотність є суттєвим кроком до демократичного суспільства, тому першочерговими кроками публічного адміністрування у найближчий час повинна стати імплементація рівних умов доступу до цифрових технологій для усіх верств населення. Реалізація публічного адміністрування за принципами інноваційності та діджиталізації у сферах енергетики, у т. ч. з використанням відновлювальних джерел енергії, освіти, медицини, фінансів, екології, транспортної системи, у т. ч. й транспортної інфраструктури, дозволить також залучити інвестиції до країни, що зміцнить демократичний вектор розвитку суспільства.

4. Інновативність — цей принцип відноситься до теорії New Public Management і означає спроможність впроваджувати інтелектуальні рішення для отримання відповідного позитивного ефекту на практиці, тобто ця характеристика є відображенням якісного рівня готовності суб'єктів публічного адміністрування до активної підтримки змін, їх адекватного сприйняття та реалізації нововведень, зумовлених науково-технічним прогресом та інноваційною діяльністю. Відповідно, цей принцип носить фактично суб'єктивний характер, оскільки визначається складовою людської активності. Інновативність розглядається як ступінь креативності, яка покликана подолати бюрократичну систему управління, що складалась десятиліттями радянської епохи.

5. Принципи agile, які спочатку розповсюдились у галузі інформаційних технологій (Agile Manifesto), але сьогодні знаходять своє відображення і в інших областях суспільно-економічного життя, у т. ч. й в царині публічного адміністрування (AGILE-менеджмент (менеджмент 3.0)). "Менеджмент 3.0. Agile-менеджмент — це парадигма нового гнучкого управління — здорового, розумного і практичного, що є головним трендом управлінської практики цифрового суспільства. Менеджмент 3.0 допомагає долати хаос, ентропію, невизначеність, різноманітні точки біфуркації та пошуки того аттрактора (точки притягіння) у цьому складному цифровому

світі, що може бути зафіксований формуванням нової управлінської еліти, яка формує позитивне, креативно-творче, адаптивне мислення, що несе нові концепції типу "держава в смартфоні" та нового програмного цифрового забезпечення, яке виступає як складні адаптивні системи" [8, с. 38].

6. Бенчмаркінг — бере безпосередню участь у формуванні архітектури публічного адміністрування на засадах взаємності, аналогії, виміру та вірогідності. Бенчмаркінг має вплив на ступінь відкритості та зростання ефективності управління територією, з точки зору публічного адміністрування його принципи застосовуються за двома векторами:

1) "оцінювання соціально-економічного розвитку територій (як загалом, так і за окремими напрямками (сферами) життєдіяльності області (міста)) та результатів діяльності органів виконавчої влади з метою виявлення проблем та підвищення ефективності виконання управлінських рішень;

2) визначення пріоритетів розвитку територій у ході розроблення стратегій регіонального розвитку" [14, с. 86].

На державному рівні принципи бенчмаркінгу можна застосовувати і як для співробітництва, і як для розвитку конкурентного ринку адміністративних та інших послуг, які надаються населенню та бізнесу. Показниками бенчмаркінгу у публічному адмініструванні є конкурентоспроможність; людський капітал; розвиток інфраструктури; рівень інвестицій; умови для ведення бізнес-діяльності; екологія.

Значним внеском бенчмаркінгу як інструменту публічного адміністрування до розбудови демократичного суспільства держави є сприяння громадському контролю за відповідністю дій органів влади задекларованим цілям та завданням соціально-економічного зростання.

7. Інтерактивний комунікаційний зв'язок. Ефективне здійснення публічного адміністрування сьогодні неможливе без належного сприйняття стрімкого розвитку технічного прогресу, який вимагає інтенсифікації впровадження комунікаційних механізмів органів влади. Очевидним є факт розвитку соціально-економічних відносин у країні за допомогою залучення зацікавлених сторін до процесів підготовки управлінських рішень, що видається можливим через підвищення ефективності імплементації комунікаційної політики органів влади. Інтерактивні комунікаційні технології стають невід'ємними складниками системи національної безпеки в умовах концентрованого впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, оскільки дозволяють забезпечити необхідний зворотній зв'язок зацікавлених сторін. Тобто інтерактивні комунікаційні технології дозволяють залучати до процесів публічного адміністрування громадськість, що є прогресивною імплементацією змін у країні. Науковці також відзначають важливість комунікаційного зв'язку між владою і суспільством у період проведення реформ наголошуючи, що "для досягнення успішних результатів урядових реформ необхідне налагодження комунікації як двостороннього зв'язку між владою і суспільством за посередництвом різних комунікаційних каналів та інструментів" [10, с. 15].

На нашу думку, інтерактивний комунікаційний зв'язок повинен бути реалізований шляхом модифікації інтерфейсу офіційних сайтів обласних державних адміністрацій з наданням можливості додавати коментарі та вести доречні тематичні дискусії, активізувати робочі сторінки у соціальних мережах Фейсбук та інших; створити інформаційні портали за галузями економіки, вести тематичні блоги. Пропонується проводити серію консультативних семінарів (у час карантинних заходів — вебінарів), тренінгів, форумів, круглих столів громадськості та бізнесом з питань вирішення проблем сталого соціально-економічного розвитку та у якості інформаційно-навчальних заходів.

В аспекті інтерактивної комунікації є проблема забезпечення ресурсами, оскільки, по-перше, на 01.01.2020 р. питома вага сільського населення України складає 30,7% за даними Державної служби статистики України [11], по-друге, 23% становить частка жителів України віком від 60 років, тобто ці верстви населення можуть мати певні ресурсні (фізичні, ментальні, технологічні) проблеми з використанням інтерактивних технологій, що, відповідно, позначається на демократизації суспільства, якщо застосовувати виключно ці засоби комунікації публічного адміністрування. Тому нині соціально-економічного розвитку варто підтримувати й традиційні канали комунікації — радіо, телебачення, газети, особисті зустрічі з громадськістю та бізнесом.

До того ж варто відзначити, що у 2016 р. у контексті першої панелі "Завдання та перспективи комунікації органів державної влади: реалії сьогодення" було здійснено аудит, відповідно до якого констатовано наступне: відсутність комунікативної стратегії міністерств (80%); відсутність вимірювання власної комунікаційної ефективності (87%); 70% не бачать необхідності в горизонтальній взаємодії; констатація проблеми взаємодії усередині міністерства (47%); констатація недостатньої швидкості інтернету (41%); відсутність файлообмінників (46%); відсутність у 35% відповідальних знань щодо статистики відвідування власних сайтів; особистий PR міністра забирає більшу частину часу прес-секретаря; відсутність типової структури відповідного підрозділу; відсутність упорядкованих баз даних щодо ЗМІ; відсутність чітких нормативно-правових актів, що регулюють урядові комунікації. Як результат такого ставлення до комунікаційної політики, не існує законодавчих підстав, а відповідно, і фінансування урядових комунікацій [2, с. 4].

Тому принцип інтерактивного зв'язку має бути одним з фундаментальних принципів публічного адміністрування, який безпосередньо бере участь у розбудові демократичного суспільства України.

8. Контролінг. Система контролінгу врегульовує масштабні інформаційні потоки в рамках реалізації політик публічного адміністрування для потреб прийняття управлінських рішень. "Адаптація контролінгу до потреб і умов публічного управління і адміністрування базується на ідеї передавання управлінських повноважень та відповідальності за прийняті рішення на нижчі рівні ієрархічної системи, сприяє можливості децентралізованого управління з метою визначення адміністративних продуктів і контролю за їх якістю та ефективністю

використання" [1, с. 62]. Здійснення публічного адміністрування на основі принципів контролінгу зумовлює зміну реактивної форми управління на її проактивну модель, тобто здатність планувати управлінську діяльність, яка буде попереджати виникнення проблемних питань, у цьому контексті суб'єкти публічного адміністрування мають усвідомлювати особисту відповідальність за рішення, які було прийнято чи відхилено в рамках проєкту, такий підхід до управління передбачає формування високого ступеню демократії.

Так, ми можемо констатувати, що запропоновані новітні принципи публічного адміністрування є взаємопов'язаними та взаємообумовленими, вони мають застосовуватись у комплексі з метою результативного управління політичними та соціально-економічними процесами, оскільки безпосередньо мають вплив на формування демократичного суспільства держави в умовах зміни цінностей та соціальних ролей громадян, які вимагають ввічливого ставлення суб'єктів публічного адміністрування та прагнуть до дружнього відкритого діалогу.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Таким чином, характеризуючи глибинну суть публічного адміністрування, можна виокремити основні засади феномену дослідженої категорії — це взаємопов'язана система взаємовідносин, спрямованих на досягнення єдиної мети — сталий розвиток держави за відповідними соціальними, економічними та політичними напрямами. В умовах поглиблення інтеграційних процесів та зобов'язань держави перед міжнародною спільнотою, концепція публічного адміністрування набуває багаторівневої інтегрованої структури управління, яка на засадах відкритості поєднує відповідні принципи, механізми, методи та інструменти реалізації своєї мети. Принципи публічного адміністрування повинні апріорі базуватись на фундаментальних класичних принципах демократії. Водночас інтегровані доміанти публічного адміністрування є безпосередніми факторами розвитку демократичного суспільства, механізмом його вдосконалення та актуалізації до вимог часу. У роботі запропоновано новітні принципи публічного адміністрування, які покликані сприяти розбудові демократичного суспільства, зокрема — синергія, інклюзія, інноваційність, інновативний зв'язок, бенчмаркінг, інтерактивний комунікаційний зв'язок, контролінг. Новітні принципи публічного адміністрування є взаємопов'язаними та взаємообумовленими, вони мають застосовуватись у комплексі з метою результативного управління політичними та соціально-економічними процесами, оскільки безпосередньо мають вплив на формування демократичного суспільства держави в умовах зміни цінностей та соціальних ролей громадян.

Література:

1. Арабчук Я.І. Контролінг — складова мистецтва ефективного публічного управління. Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. 2019. № 2. С. 55—69.
2. Баровська А.В. Запровадження комунікації органів державної влади. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-06/Verstka_ost_ispr-2eea8.pdf

3. Бондаренко К.В. До питання системи принципів публічного адміністрування. Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє: матер. Міжн. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.). Одеса. Видавничий дім "Гельветика", 2017. С. 43—45.

4. Бобровська О., Зеніна-Біліченко А. Змістовно-порівняльний аспект публічного адміністрування на місцевому рівні. Публічне адміністрування: теорія та практика. 2014. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2014_2_22

5. Бугайчук К.Л. Інституціональні принципи публічного адміністрування в органах Національної поліції України. Науковий вісник публічного та приватного права. 2018. Вип. 1, Т. 1. С. 163—169.

6. Бугайчук К.Л. Публічне адміністрування: теоретичні засади та підходи до визначення. Право і безпека. 2017. № 3 (6). С. 38—44.

7. Венгер В.М. Принцип доступності в діяльності органів публічного адміністрування. Наукові записки НаУКМА. 2018. Т. 1. С. 33—38.

8. Воронкова В.Г. AGILE-менеджмент (менеджмент 3.0) як основа публічного управління та адміністрування у цифровому суспільстві. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/7796/1/1.%20Секція%20Філософія%21-38-41.pdf>

9. Глосарій Програми розвитку ООН. URL: <http://www.unpan.org/Directories/UNPublicAdministrationGlossary>

10. Дзяна Г.О., Дзяний Р.Б. Налагодження комунікації між владою і суспільством у період проведення реформ. Теорія та практика державного управління. 2017. Вип. 2. С. 14—20.

11. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2020/roz_nas20.pdf

12. Замрій О. М. Застосування принципів публічного адміністрування в роботі органів місцевої влади. Науковий вісник НЛТУ України. 2017. Вип. 27 (2). С. 58—61.

13. Національне опитування щодо громадського залучення / Офіційний сайт Програми USAID "Долучайся!". URL: <https://engage.org.ua/ukraintsi-zalucheni-do-hromadskoi-diialnosti-ale-unykaiut-aktyvnoi-uchasti/>

14. Панчишин Т.В. Регіональний бенчмаркінг як інструмент муніципального та державного управління. Наукові записки Української академії друкарства. 2017. № 2. С. 84—92.

15. Проєкт Закону про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: http://search.ligazakon.ua/I_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html

16. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / За заг. ред. С. Чернова. РВВ ЗДІА, 2017. 608 с.

17. Тодосійчук В.Л. Публічне адміністрування в Україні. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 34. С. 87—91.

18. Харічков С.К. Менеджмент організацій і адміністрування: Навчальний посібник. Одеса: "Освіта України", 2015. 444 с.

19. Шура Н.О. Принципи публічного адміністрування як регулятори соціально-економічних процесів у національній економіці. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. С. 260—263. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/54.pdf>

20. The Global Competitiveness Report 2018—2019. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf

References:

1. Arabchuk, Ya. I. (2019), "Controlling is an integral part of the art of effective public administration", *Naukovy visnyk Ivano-Frankivs'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu nafty i hazu*, vol. 2, pp. 55—69.

2. Barovs'ka, A.V. (2016), "Introduction of communication of public authorities", available at: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-06/Verstka_ost_ispr-2eea8.pdf (Accessed 14.12.2020).

3. Bondarenko, K. V. (2017), "On the question of the system of principles of public administration", *Tradysii ta novatsii iurydychnoi nauky: mynule, suchasnist', majbutnie: mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. [Traditions and innovations of legal science: past, present, future: mater. International. scientific-practical conf.]*, Hel'vetyka, Odesa, Ukraine, 19 may, Pp. 43—45.

4. Bobrovs'ka, O. and Zienina-Bilichenko, A. (2014), "Content-comparative aspect of public administration on local level", *Publichne administruvannia: teoriia ta praktyka*, vol. 2, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2014_2_22 (Accessed 14.12.2020).

5. Bugaychuk, K. L. (2018), "Institutional principles of public administration in the bodies of the National Police of Ukraine", *Naukovy visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*, vol. 1, pp. 163—169.

6. Bugaychuk, K.L. (2017), "Public administration: theoretical basics and approaches to the definition", *Pravo i Bezpeka*, vol. 3, pp. 38—44.

7. Venher, V. M. (2018) "Accessibility as a principle of public authorities functioning", *Naukovi zapysky NaUKMA*, vol. 1, pp. 33—38.

8. Voronkova, V. H. (2019), "Agile management (management 3.0) as a basis public administration and administration in the digital society", available at: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/7796/1/1.%20Секція-%20Філософія%21-38-41.pdf> (Accessed 13.12.2020).

9. The official site of United Nations (2020), "UN Public Administration Glossary", available at: <http://www.unpan.org/Directories/UNPublicAdministrationGlossary> (Accessed 13.12.2020).

10. Dziana, H. O. and Dzianyy, R. B. (2017), "Establishing communication between authorities and the society during the reforms implementation", *Theory and Practice of Public Administration*, vol. 2 (57), pp. 14—20.

11. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2020), available at: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2020/roz_nas20.pdf (Accessed 14.12.2020).

12. Zamrii, O. M. (2017), "Application of the principles of public administration in the activity of the local authorities", *Scientific Bulletin of UNFU*, vol. 27 (2), pp. 58—61.

13. The Official site of the USAID Join! (2020), "National Public Involvement Survey", available at:

engage.org.ua/ukraintsi-zalucheni-do-hromadskoi-diialnosti-ale-unykaiut-aktyvnoi-uchasti/ (Accessed 14.12.2020).

14. Panchyshyn, T. V. (2017), "Regional benchmarking as a tool of municipal and public administration", *Scientific papers*, vol. 2, pp. 84—92.

15. The Official site of the Verhovna Rada of Ukraine (2017), "Draft Law on Sustainable Development Strategy of Ukraine until 2030", available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html (Accessed 14.12.2020).

16. The Official site of Zaporizhzhia state engineering academy (2017), "Public administration and administration in the information society: domestic and foreign experience", available at: <http://www.zgia.zp.ua/index.php?page=4007&lang=ua> (Accessed 13.12.2020).

17. Todosijchuk, V. L. (2018), "Publichne administruvannia in Ukraine", *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, vol. 34, pp. 87—91.

18. Kharichkov, S.K. (2015), *Menedzhment orhanizatsij i administruvannia [Management of organizations and administration]*, Osvita Ukrainy, Odesa, Ukraine.

19. Shura, N.O. (2016), "Principles of public administration as a regulator of social and economic processes in the national economy", *Global and national problems of economics*, pp. 260—263, available at: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/54.pdf> (Accessed 14.12.2020).

20. Schwab, K. (2020), "The Global Competitiveness Report 2018—2019", available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (Accessed 14.12.2020).

Стаття надійшла до редакції 20.07.2021 р.

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net
тел.: (044) 223-26-28, (044) 458-10-73